

484 DE PROVVRANDA INDORVM
docet: à quorum consortio & fructu cur obsecro
excludantur novæ stirpes Indorum, cum
baptizati sint sicut & nos, & Fidem eandem pro-
fiteantur, & in mortis discrimine sibi ab Eccle-
sia auxilium præberi vehementer cupiant? Ma-
gnæ hoc inhumanitatis in fratres genus est,
cum præfertim si qui omnium mortalium, hi ma-
ximè cum extremi temporis tenentur angustiis,
præsidio Ecclesiastico indigeant. Etenim idolorum
pontifices & venefici, quorum hodie quoque ma-
gna copia superest, qui summopere Christianæ
religioni obsistunt, cæterosque decipiunt, ij omni
opera & ratione ægrotis periclitantibus periu-
dent, vt iuxta præfam suam superstitionem apud
ipsofmet confiteantur, atque idolis sibi placandis
& conciliandis sacrificia offerant: multaque alia
impiè & sacrilegè præcipiunt miseris, qui vt sunt
natura timidi, minusque ad Diaboli fraudes cog-
noscentas instructi, tum antiqua consuetudine
alliciente, & mortis periculo teritici facile eiusmodi
fallacibus promissis animum adhibent. Quam-
obrem aduersus hos filios Belial, veritatis inimi-
cos, qui vias Domini rectas nõ cessant pervertere,
& alliciunt animas instabiles in æternam damna-
tionem, opus est Christi tyronibus firmissimo ali-
quo præsidio: nullum verò excogitari potest diui-
no Extremæ-vnctionis Sacramento præstantius.
Consil. 75. Quibus rebus adducta Synodus Prouincialis de-
cernit, & præcipit, vt sacerdotes nullo modo In-
dos fideles iam rite confessos, aut si minus id licuit,
contumionis signa præ se ferentes sine hoc tam sa-
luti remedio de vita exire patiantur. Et decretum
quidem totius Ecclesie ad omnes fideles in ge-
nerali

Ex Con-
cil. Lim.
consil. 75.

Art. 13.
2. Pet. 2.

Consil. 75.

SALVTE. LIBER VI. 485
nerali Concilio legimus, peculiare verò ad In-
dos fideles in Prouinciali Synodo repetitum, &
magnopere commendatum cernimus: vtrumque
vero re ipsa vsque adeo neglectum vt pene sacrile-
gij loco sit, si quis de Indo infirmo vngendo cogi-
tet. Neque ego sanè intelligo quovsq; tam stoli-
da nostrorum consuetudo ferenda sit.

CAPVT XIX.

De Sacerdotio.

DE Sacerdotio inter Indos pauca sanè præci-
pienda sunt. Nam quod ad ipsos atinet, fat-
sciunt ordinem esse ministrorum à Domino in-
stitutum, vt & Deo seruiant, & populo præsent, illi
ad altaris sacrosancta mysteria, huic ad remittenda
peccata, & verbum Dei proponendum, autoritate
diuinitus data. Atque vtiã vt hi sacerdotium
venerantur, & tanquam munus cœlestè suspi-
ciant, ita nos vitæ sanctitate tanto muneri pares
essemus. Illud autem prudenter est à maioribus
constitutum, vt nemo ex Indorum genere, sa-
cerdotio aut gradu aliquo Ecclesiastico done-
tur, neque sacras vestes in ministerio induat: tan-
tum vt liceat Indis fidelibus inseruire altaribus
acolythorum mote, in choro psallere, ædituo-
rum officio fungi, superpelliceis inter hæc tan-
tummodo indui. Nam inferiora hæc ad eos co-
hortandos, & in religione Christiana confirman-
dos plurimum valent. Miseric his delectantur, &
H h 2 primo

Con. Lim.
Consil. 74.

primores ipsi libentissimè filios suos Ecclesiasticis ministeriis, & literis imbuendos tradunt, idque pro gloria non parua ducunt. Quod verò ad superiores gradus sacros præsertim Indos euehere minimè oporteat hac ætate Ecclesiæ

1. *Tim. 3.* antiquissima instituta satis docent. Paulus Apostolus vetat neophytum Ecclesiæ præfici, ne in superbiam elatus, insar diaboli corruat ex

Adrian.
2. *in epist.*
ad Tar.
raff. in 2.
Nicena
syn.

alto. Sacra Concilia vehementer detestantur ordinationes eorum, qui in fide tyrones sunt. Nam cum ipsis tum populo damnum fit, tum verò ministerio ipsi non leuis iniuria. Quocirca admirabile est, quam seuerè sacre literæ reprehendant sacerdotes factos de fece populi, idque cum agatur non de sacerdotibus veri & summi Dei, sed falsorum potius: quia tamen Deorum nomen etsi non numen habebant, iis attributos esse ministros plebeios, & viles, pro magno scelere ponunt, quemadmodum iuristurandi religionem etiam diis mendacibus non seruata eadem diuinæ literæ damnant. Sic enim scriptum in libro Regum

8. *reg. 14.*

3. *Reg. 13.*

legimus: Non est reuersus Hieroboam de via sua pessima, sed è contrario fecit de nouissimis populi sacerdotes excelsorum, quicumque volebat, implebat manum suam, & fiebat sacerdos excelsorum. In quarto quoque libro de Samaritanis loquens Scriptura, Fecerunt autem sibi de nouissimis sacerdotes excelsorum, & ponebant eos in fanis sublimibus, & cum Dominum colerent, Diis quoque seruiebant iuxta consuetudinem Gentium, de quibus translati erant Samaritanam. Quod planè documentum non ad hoc solum valet,

valet, vt Indi non inicientur, cum sint & in fide noui, & genere obsecuti, verum etiam quæ ex harum sceminiis & Hispanis viris concubitu præsertim flagitioso gignuntur, quoad fieri potest à sacris mysteriis contractandis abstineant, ne sacerdotium vile habeatur, nisi cum vitæ diu probata grauitate, & morum splendore natalium obscuritatem superant. Tales esse nonnullos negare non possumus, qui & vitæ honestate, nostris parisi sunt, & sermonis Indici commoditate superiores. Verum rari hoc exempli est. Quamobrem antiqui Canones & Prouincialia decreta seruanda sunt, vt sacerdotes omninè ex parte populo spectabilis, & honore dignus existat.

CAPVT XX.

De vitibus Matrimoniorum apud Indos.

IN matrimonio tractando latior campus occurrit, in quo parochi multa necessitatè cognoscenda erunt, non solum quòd sit Ecclesiæ sacramentum excipiendæ, & sanandæ multorum infirmitati necessarium, sed quòd infideles quoque sua coniugia habeant, quorum vsum & ritum, abusum quoque & errores cognoscere oporteat, ne quod non rarò contingit, aut vera matrimonia dirimantur, aut pro matrimoniis flagitia teneantur. In omnibus docendi sunt, vt custodiant immaculatum torum & honorabiles

Heb. 13.

H h 3 nuptias.

nuptias. Vsum autem & vim connubiorum apud infideles, si omnia dicenda sunt, oratione complecti, molestissimi negotij est, cum in tanta barbarorum illuue non possint non infiniti esse & ritus, & leges matrimoniorum valde inter se discrepantes. Sed tamen illa ego præcipue attin-gam pauca de multis, quæ huic Perueniensi regno ex Ingarum disciplina communiora sunt. Alij de suis regionibus & barbaris, aut etiam de alijs latius pro eruditione sua dicere poterunt. Igitur vera coniugia apud barbaros nostros erant, tametii quod sæpe miratus sum, nomen non esset adeo, vt Hispanico, & nostri, & ipsi vtantur. Erat tamen sua cuique vxor, & Socraticam rempublicam barbari naturali ductu oderant, & damnabant. Sicut vxori fas non erat alteri nubere, ita neque viro vxorem semel ductam repudiare. Adulteria si qua deprehenderentur, acerbissimo supplicio vindicabantur. Nam quanquam cælibum apud istos maior licentia est, fornicationisque labe impune habetur, tamen coniugatorum adulteria seuerius quam apud nos vindicatur. Stuprum quoque virginibus vel Soli, vel Pachayachachi, vel Ingæ ipsi consecratis, quas Mamaconas vulgo vocant, Vestalibus professione permissiles, si quando constaret illatum, tam immane sacrilegium habebatur, vt viui uterque defoderentur in terram. Et vulgo sanè vnam vni tantum habere licebat vxorem, cum qua vitam omnem degeret. Atque hæc quidem naturali legi conuenienter barbari hi tenebant. Sed his paucis plurima iam miscbantur absurda, & à naturali lege valde abhorrentia. In primis summus ipse Princeps Ingarum,

plurimis

plurimis stipabatur vxoribus, quamvis vna esset præcipua, quam ipsi Coyam vocant, reginam nos dicere possumus. At hæc ipsa Coya ipsam erat parentibus genita, vt instar Iouis Iunonij, regis eadè esset, & soror, & cõiux. Adeo sanctum erat, vt præcipua vxor eadem esset sanguine coniunctissima. Ceteri verò proceres, & ipsi plures sibi coniugio copulabant, præcipuaque eandem si non sororè at consanguinitate maxime propinquam habebat. Erat enim id regium. Vulgus reliquum vnam, vt dixi, nisi priuilegio Ingæ ob aliquid fortiter, aut strenuè gestum, plures liceret accipere, vxorem habebat. At illam non pro suo quisque arbitratu eligebat: sed aut Principis, aut Ducum illius, aut populi ipsius voluntate capiebatur sibi assignatam. Itaque intra suam semper tribu & familia, quod Ayllo vulgo dicitur. Ex qua pristina consuetudine infidelium, duo apud fideles absurda manarunt: vnum vt Curacæ suæ primores Indorù, pro arbitratu suo suis vxores dent, neque liberè illis eligendi facultatem permittant: alterum vt vix de alia tribu aut gente vxorem audeant Indi accipere, eamque ob causam sæpe cõsanguineas aut etiã sorores, & no-uercas violent pro vxoribus. Quæ sanè incommoda diligentium parochorum studio magna ex parte abolita sunt: & Concilij animaduersione plerique vigilare cœperunt. Fuit miserima seruitus Peruentium sub Ingarum tyrannide, vt neque vxorem ducere, neque sicram bibere, neque cocam mandere, neque carnis vesci sine illius volũtate fas esset. Nunc verò qui in libertatem Euan-gelij vocati sunt, gratias agunt, & durissimo iugo

Hh 4 excullo,

Con. Lima
const. 641

excusso, leuem Christi sarcinam alacriter portant. Est etiam pessimus quidam error, & ex errore maximus abusus coniugiorum, (monstrum dicere possis) tam robuste in animis barbarorum inhaerens, vt inter Christianos etiam ratus sit, quem non teneat. Virginitas, quae apud omnes mortales in pretio & honore est, apud hos barbaros vilis, & indecora habetur. Exceptis enim iis quas vel Soli, vel Inga consecratas septa sacra custodiunt, ceterae quoad virgines sunt, contemptas se arbitrantur, atque ita cum primum vaecat, obuium quemque corrumpendae virginitati suae vltro accerunt. Mariti quoque violatas offendunt, adeo non moleste ferunt, vt virginitas, si quae tales ad coniugia peruenerint, probro vertant, quod à nemine adamate sunt, quale in Baruch feminarum opprobrium legimus. Itaque quod vbiq; gentium maximo ac diuino prope modum honore afficitur, inter has belluas hominum, virginitas dedecori, & ignominiae est. Quo ex errore abusus quoque ille foedissimus exortus est; vt nemo prorsus vxorem sibi ducendam putet, cuius per complures dies aut menses non ante periculum fecerit. Ita, quod dicere quoque pudet, nulla est idonea vxor, quae non prius fuerit concubina. Haec tanta matrimoniorum labe adeo obtinuit, vt à nostris patribus pro magno referatur, quod Indi iam vxores virgines ducunt. Et re vera diuini verbi falce vitiosa haec omnia amputanda quotidie sunt. Et matrimoniorum iura dicenda, & virginitatis decus orandum atque illustrandum, quod iam tum concionibus tum exemplo Christiani populi admonitae barbarae

Baruc. 6.

barbarae quoque feminae colere & feruare ceperunt. Illud postremo dicendum est, praeuilegia ac facultates à Sede Apostolica concessis in neophytorum gratiam peculiari studio debere cognosci, ne cum alias saepe, tum in matrimoniis iungendis Indorum labi contingat. Neve per imperitiam praepositorum imbecilles Indi ea cogantur seruare, quae fortes & antiqui Christiani vix seruauit. Nam cum multa iis similia quae diximus, barbari in sua superstitione seruarent, ne religionis nostrae moribus contrariis prorsus deterrerentur à fide, Romani Pontifices non nihil de Ecclesiasticarum legum rigore imminuendum existimauerunt, imitati profecto Gregorium illum magnum, cuius erga recens conuersos Anglos paterna indulgentia literis ad Augustinum datis expressa tenetur.

Greg. lib.
11. Re-
gul. esp.
fol. 31.

CAPVT XXI.

*Quid agendum sit de coniugijs infidelium
cum ad fidem Catholicam
conueruntur.*

Sed habet frequentem apud nos, & dignam scitu questionem, cum infidelis coniugatus fide nostra suscepta baptizatur, quid de illius matrimonio sentiendum sit. Ac primum, cum qui Christianus effectus est, non posse vxorem de nouo ducere infidelem, neque fidelem infideli nubere, sine vlla dubitatione ex Ecclesiae vsu, & con-

Gesu

sensu certissimum est. Nam & scelus ingens committitur, & matrimonium nullum est iuxta nostrorum doctorum concordententiam, tamenti, quæ illi recitant, Ambrosij & Augustini cæteraque decreta non id satis efficiant. Sed consensus, vt dixi, Ecclesiæ satis est. De eo verò qui ante baptismum vxorem habuit (sunt enim inter infideles vera coniugia, si secundum leges suas naturali legi non repugnantes peragantur, tamenti sacramenti vim nullam habeant nisi in Ecclesia Catholica rata fiant,) quid acturus sit, intelligendum est Pauli Apostoli præceptum. Primum enim per baptismum non soluitur matrimonium cum infideli, quin potius, & potest, & debet cohabitare cum illo, si coniux infidelis vltro consentiat, & spes sit lucrandi illum Christo. Ita enim docet Apostolus, Si quis frater vxorem habet infidelem, & hæc consentit habitare cum illo, non dimittat illam, & si qua mulier habet virum infidelem, & hic consentit habitare cum illa, non dimittat virum, & mox: Vnde enim scis mulier, si virum saluum facies? aut vnde scis vir, si mulierem saluum facies? Hoc modo Monica Patrum Augustini patrem saluum fecit. Quamobrem Synodus Limenis iuxta eiusdem Augustini contra Pollentium sententiam, præcipit fidelem coniugatum cum infideli legitima coniuge cohabitare, neque alias nuptias inire permittit, quovisque illa Christianam religionem penitus repudiare intelligatur. Secundum documentum sit: Si coniux infidelis fidelem deserat, aut ita cohabitare velit, vt illi vel fidem, vel charitatem rebus, aut verbis deserere suadeat, tunc temporis

Ambr.
18. g. 1.
cap. Cai.
Aug. eadem qu.
cap. Sic enim
Concil. Chal.
cap. 14.
1. Cor. 7.

Aug. 9.
lib. Conf.
Con. Lim.
conf. 61.
August.
contra
Pollentia,
& de ser.
Damini
in monte.

temporis non cogitur fidelis cum infideli vitam ducere, quin potius licebit, si ita placuerit, fidelem aliam coniugem sibi copulare diremptam priori coniugio. Ita statuit Innocentius tertius, & ad hunc modum intelligendum dicit, & Pauli Apostoli verbum, & Gregorij decretum. Quod si infidelis discedit, discedat, ait Paulus: non enim seruituti subiectus est frater aut soror in eiusmodi: in pace autem vocauit nos Dominus. Tertium quoque sit. Cum dubium est, an coniux infidelis fidei impedimento futurus sit, & an potius illum peruerterius à vera religione sit, quam ab ipso lucrificandus, quidnam agendum est? Nam neque contumelia creatoris manifestè apparet, neque spes etiam satis elucet illum saluum faciendi. Huic dubitationi occurrendum existimarunt Patres hoc modo: vt coniux infidelis admonetur, quantum satis est, vt religionem Christi suscipiat, quod si conuenienter admonitus, omnino renuerit, intelligatur obstinata esse voluntate, & fidelem confortio suo potius lædere quam ab illo adiuari. Itaque separandum esse. Ad hunc modum Tolentanum Concilium decernit, Iudæi qui Christianas mulieres in coniugio habent, admonentur ab Episcopo ciuitatis illius, vt si cum eis permanere cupiant, Christiani efficiantur. Quod si admoniti noluerint, separentur. Huius Concilij auctoritatem secuti Patres in Synodo Limenis, ita præcipiunt, Si alter cõiugum baptizari renuerit, Sacerdos adhibito notario, & testibus illum admoneat, vt intra sex menses Christianus fiat, & baptizetur, atque eandem admonitionem repetat sæpe intra

Innocent.
c. Quanto de Diuortio.
Greg. 10.
quæst. 2. c.
si infidelis.

Conc. Tol.
4. cap. 61.
28. g. 1.
c. Iudæi qui.

Con. Lim.
conf. 36.

494 DE PROCURANDA INDORVM
intra illud temporis spatium saltem semel sin-
gulis mensibus. Quod si tranfacto iam semestri
tempore, adhuc baptizari renuerit, exinde iam
in sua secta obstinatus reputandus est. Quamob-
rem Antistitem suum Parochus certiore faciat,
vt ipse statuat, quid factu opus sit. Separationem
autem illa Concilij Tolertani ego non solum quo-
ad torum intelligo sed etiam quoad vinculum.
Itaque licebit, vt graues quoque authores confir-
mant, fideli iam tunc alias nuptias conciliare
sibi. Contumelia enim creatoris & periculum
fidei intelligitur, cum animus coniugis infide-
lis adeo est in sua superstitione obstinatus. Præ-
terea illud ex eodem Innocentio animaduertend-
um est, nuptias infidelium non teneri Canonis
legibus, quare illa solum matrimonia irrita
erunt, quæ cum lege naturali pugnant, quem-
admodum aperte repugnat pluralitas vxorum,
atque etiam repudium primæ, vt Evangelium, &
Propheta docet. Quamvis ineptus quidam Theo-
logus, vt multa alia, etiam hoc hæreticæ & stul-
tæ asseruerit, Indis pluralitatem vxorum esse con-
cedendam in Ecclesia. At verò quæ lege solum Ec-
clesiastica prohibita sunt, vt secundo aut tertio
gradu contracta, ea rata fieri, cum vterque ba-
ptizatur, Canones sacri iubent. Cum verò plures
habuit vxores, si verè vt vxores habuit adhibitis
cæremoniis, & ritu patrio nuptiis adhiberi soli-
to, illam tantummodo retinebit, quam primam
esse meminerit, aut si ignorat, quenam fuerit
prima, accipiet ex Indulto Pauli tertij, quam
ex omnibus ipse delegerit. Quod si etiam prima
illa abest, & baptizari differt, licebit ex aliis, quam
velit,

Sot. in 4.
d. 30. q.
art. 2.

Cap. 4.
Aug. 28.
quæst. 1.
cap. vxor.
Innoc.
cap. gau-
demus de
diuoritiis.

Mat. 19.
Luc. 16.
Mat. 22.

C. Gaudemus
de
diuoritiis.

Concl. 37.
Concl.
Lim.

SALVTE. LIBER VI. 495
velit, sumere, ita concedente Pio quinto Ponti-
fice Maximo, qui nullo modo Innocentio tertio
contrarius est. Quodcumque autem vxor infide-
lis ad fidem conuertitur, si nondum aliam Chri-
stianam accepit, tenetur illam fidelis accipere. Hæc
pro regionum harum difficultatibus ex sanctorum
Patrum decretis pertrinxisse sufficiat: plura &
clariora authores tradent.

Eodem e.
Gaudemus.

CAPVT XXII.

De impedimentis Matrimonij explican-
dis, & iuuenibus collocandis.

I Am verò in matrimonij celebrandis summo-
pere Parochi curare debent, vt impedimenta
Ecclesiastica sæpe & proponantur, & explicentur,
ne quod crebro fit, per ignorantiam illegitimas
Indi nuptias iungant. Quod si quando de indu-
stia & malitiose impedimentum dissimulatum,
aut rectum esse deprehenderint, vt Prouincialia
decreta habent, grauiter in reos animaduertant,
præsertim Curacas cæterosque primores, quo-
rum nequitia solent incestuosæ nuptiæ frequen-
ter conciliari: vt reliqui exemplo asperiore do-
cti discant in solemnibus monitionibus aut Ban-
nis explorata impedimenta manifesta facere. Sunt
autem monitiones in sacro Concilio Tridentino
præceptæ, inter Indos potissimum obseruandæ, vt
nuptiæ publicentur eorum qui coniugari volunt,
inter eos, quibus maxime noti sunt. Impedimenta

Con. Lim.
concl. 66.

verò

496 DE PROCVRANDA INDORVM
verò apud hos sigillatim exponenda sunt, quibus
& ignotum est ius, & pro vetusta consuetudine
frequens est prohibita coniugia appetere. Itaque
explicabit Parochus, quod faciunt peritiores, qui-
bus gradibus consanguinitatis, quibus etiam affi-
nitaris, quibus spiritualis cognationis nefas sit
coniugia inire. Maximè verò insister in declara-
ndo impedimento ex fornicatione primo, aut secun-
do gradu admissa. Vulgare quippe est Indis earum
sorores, aut neptes, aut materas, aut consobri-
nas ducere, quas flagitiose polluerunt. Atque equi-
dem perquam optare, vt in iis gradibus, sicut duo
reliqui à Tridentino Concilio sublatis sunt, esse
penes Episcopos Indicanos dispensandi facultas
cum neophytis, præsertim cum essent iam matri-
monia contracta, & aut veterque coniux impedi-
mentum nesciuit, quod fieri potest, aut saltem
vnus eorum. Hos enim iubere profusus, se contine-
re, aut Romam vsque petendæ dispensationis cau-
sa proficisci nimium profectò est. Atque in secun-
do saltè gradu ex fornicatione occulta posse Epi-
scopos nostros dispensare, quia Sedes Apostolica
commode adiri non potest, & periculum est in
mora, auctores non ignobiles sentiunt, quorum nos
iudicij secuti Archiepiscopo Limensi, vt nonnun-
quam dispensaret persuasimus. Illud quoque experi-
entia docet Indos à prima adolescentiæ ætate
collocare percommodum esse, ac multo magis ado-
lescentulas Indas, quod re ipsa compertum sit, ma-
ritatas feminas omnium esse castissimas, quæ si
cœperint ante nuptias libidini frana laxare, per
reliquam ætatem præcipites ferantur necesse est.
Erit ergo non mediocris officij, vt Parochus ho-
nestas

Sess. 24.
cap. 4.

S. Ange-
liu Syl-
uest. dis-
pens. 9. 9.
Nouaro
cap. 22.
286.

nestas nuptias suadeat atque conciliet, parentes
de liberis collocandis admoncat, metum omnem
Curarum adimat; iuuenes ipsos conueniat, &
Christiani coniugij sanctitatem doceat, fidei &
catechesis Christianæ rationem exposcat, peccata
ritè confiteri moneat; statim vt mutuo consensu
contraxerint matrimonium, in Ecclesia solemnes
benedictiones impendat, vt simul, quemadmodum
est à nostris Præsulibus ordinatum, & nuptiæ
fiant, & ab Ecclesia benedicantur. Mox vt nuptiæ
omnia legitime peracta fuerint, omni illa su-
perstitiosa temulentia & comotatione amputa-
ta, in qua diabolo per suos Areites, aut Taquies
initiantur, honesta tantum religiosi conuiuij læti-
tia concessa paterne grauitèrque monere, quæ sint
Christiani matrimonij leges, quæ disciplina do-
mestica, quomodo Ecclesia frequentanda, mane
& vesperi quotidie orandum, filij educandi in fide,
& timore Domini, vt quamvis pauperem vitam
degant, multa bona habeant, si timuerint Deum,
& illius mandata seruauerint. Hoc est enim omnis
homo reliqua omnia vanitas vanitatum. Hacten-
us de Sacramentis Indis administrandis, pro in-
stituto nostro pauca de multis: quæ certè pro ex-
plorata harum regionum conditione magis op-
portuna existimauimus.

Const. 68.

Tab. 4.
Eccles. 12.

CAPVT XXIII.

*Quibus ex rebus Indorum salus maximè
pendeat, peroratio.*

CVM de procuranda Indorum salute satis multa, vt potui, dixerim, tamen illa omnia non magni ponderis futura scio, nisi tria quædam veluti capita vniuersi huius instituti, pro rei dignitate seruentur. Primum, vt Christiani Principes & Præfecti, & Magistratus Christi iugum suauè & onus læue Indis ad fidem se recipientibus, vt est, esse permittant, id est, vt tributorum, exactio, laborumque onera valde moderentur, sciâtque Barbari se ipsos potius quam sua quæri, & quod habent Caroli Cæsaris regia edicta, rebus ipsis intelligant, Christiano dominatu se potius leuari, quam premi, Leges quoque non proflus duras, & iniuetas barbaris serant: sed quoad per Christianam, & naturalem legem liceat, in finantur institutis suis viuere, atque in iis ipsis, & dirigantur, & perficiantur. Etenim perdifficile est omnes leges, & consuetudines patrias, & gentilitias mutare: & satis profecto est, vt illa abrogare cogantur, quæ sunt Euangelio & Ecclesiæ Christianæ contraria, quæ in tam corruptis moribus, in tantis ignorantie tenebris satis multa sunt. Cætera si protinus auferre contendas, ac non tempore ipsi optimo magistro vt emendet committas, reddes Christianissimum odiosum, & grauem. Omitto quod

quod prudentissimus quisque & rerum Indicarum peritissimus eiusmodi nouas leges, & mutationes censet ipsi reip. temporali, & Indorum, & Hispanorum admodum perniciosas, quòd barbari neque nostra tenent, neque sua sinuntur agere: ex quo rerum omnium perturbatio consequatur necesse est. Sed vt hoc omitam, certè fides, & amor Christi cum dura tributorum, & operum, & legum seruitute Christianitatis prætextu non bene constat. Migrauit Iudas, id est, fidei confessio, vt sancti patres interpretantur, propter afflictionem, & multitudinem seruitutis. Sefaci Ægyptio regi traditi sunt diuinitus Iudæi, vt sciant, ait Deus, distantiam seruitutis meæ, & seruitutis regni terrarum. Nisi ergo Christianis principibus & magistratibus prima cura sit salutis Indorum, ac non prouentuum censûsque regalis (nam honestè ista quoque quæri possunt sed secundo loco) parum admodum apud Indos religio Christiana proficiet. Hoc igitur primum est. Deinde illud, vt præfules Ecclesiæ Indicæ ij præficiantur, qui zelum Dei habeant, & filii potius thesaurizent, ac non solum sua libenter impendant, sed se ipsos etiam superimpendant pro animabus suorum, licet plus diligentes minus diligantur à suis. Denique quorum esset insigne verbis rebusque expressum. Non vestra sed vos. Quod si Deus, vt apud Prophetam loquitur, daret pastores iuxta cor suum, Episcopos inquam, & Parochos, quales describit Apostolus, plurimos ac lætissimos greges ex hoc agro Indicano pascua cælestia quotidie exciperent. Vt essent autem pastores eiusmodi, (nusquam enim tantopere oportet esse lectissimos) examinanda

Tren. 1.

2. Par. 12.

1. Cor. 13.

Hier. 3.

1. Tim. 5.

Tit. 1.

esset doctrina, explorandi mores sine auaritia, percipiens animarum zelus, & laborum pro Christo tolerantia. Verè enim in his nouis Ecclesiæ populis antiqui temporis, & Apostolici pastores esse deberent. Postremo, religiosi qui ad has regiones pro regia liberalitate, & fide, copiosè trausmittuntur, non fortuito, aut pro libidine, aut etiam auaritia cuiusque sed cælesti uocatione ducti ueniamus, quantum referat, vix dici potest. Nihil perinde nocet huic Ecclesiæ atque mercenariorum, & sua quærentium turba. Quid vero in causa Dei agant homines animales, spiritum vix habentes? Pauci numero, virtute præstantes opus Domini potius promouent. Quandiu ergo religiosi, auxiliares his regionibus dati, non mittentur diuinitus, neque prædicare, neque audiri fructuosè satis poterunt, si Paulo Apostolo credimus. Qui verò in primis humiles, animarum amantes, Christum sibi imitandum existimantes, illius crucem, & mortificationem in corpore suo circumferentes huc uenerint, cælestes thesauros, deliciasque omni opinione maiores certissimè inuenturi sunt. Sed quando hoc fiet? Quando homines esse homines desinent, & humana sapere, humana quærere, humanis inhiare? Apud homines planè hoc impossibile est, apud Deum autem omnia possibilia. Nunquid quia hoc difficile est in oculis populi huius ideo difficile erit in oculis meis? Dicit Dominus. Indorum certè copiosissimam, & paratissimam segetem cernimus, neque aliud quam falcem Euangelicam expectantem, & si hætenus fortassè quibusdam minus Dominico horreo idoneam existimata, sed iam rebus ipsæ,

fide,

fide, constantia, ardore animi, alacritate admirabili se se cælorum Regno aptissimam proclamantem, inuidorum & seipsum calumnias facile propullantem, operarios ipsos latissime allicientem, & multitudine, & ueritate oculis omnium ad se se atque animos conuertentem. Quid ergo superest? Nisi ut impensissimè dremus Dominum messis, ut mirat ipse diuinitus operarios in messem suam. Plus preces lachrymæque nostrorum, ubique illi sunt, apud Deum efficere, quam nostros omnes conatus, & operas, certum est. Ferant igitur opem quicumque Dei amantes, & salutis hominum studiosi apud benignum Redemptorem haberi uolunt, & quibus possint modis, sacrificiis, precibus, lachrymis, tum consilio, opera, sudoribus, & sanguine ipso si opus sit, charissimam Christo Iesu, tot gentium salutem prosequantur.

Matt. 9.